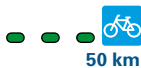

Arthuur, Zandgraaf van de Veluwe

50 km

Op 8 oktober 1642 raast een enorm heftige storm over het buurtschap Voluwe, gelegen tussen Nunspeet en Vierhouten. De krachtige wind houdt bijna drie dagen aan. De vlakbij gelegen Zuiderzee geeft de wind alle ruimte om haar vernietigende werk te doen. Naast de bedreiging van het opgestuwde water van de Zuiderzee tegen de zandgronden, wordt het buurtschap Voluwe vooral geteisterd door zand. Voluwe verandert compleet in een dorp van zand. Voor de storm stonden vijftien plaggenhutten en vijf houtenhuisjes in het gebied. Windsnelheden van meer dan honderdtwintig kilometer per uur, veroorzaakt dat akkers, weiden, beken, wegen, bomen en huizen bedekt worden onder een zandlaag van bijna twee meter hoog. Het zand laat zich tijdens de storm niet stoppen. Het dringt gemakkelijk de hutten, schuren en huizen binnen. Zesendertig doden zijn na de storm te betreuren in Voluwe, het merendeel van de inwoners zijn door de verstikking om het leven gekomen.

“Mijn ouders konden met veel geluk ontsnappen aan dit natuurgeweld in Voluwe. Zij wisten als één van de weinigen, ons gezin van zes kinderen te redden. Na een dag in de plaggenhut, begreep mijn vader dat we niet langer konden blijven. Hij bracht ons naar een hoger gelegen schuilplaats. Een uitkijktoren, die hij een maand geleden had helpen bouwen, diende als schuilplaats. Boven in, de heftig zwiepende uitkijktoren, wisten wij de storm te overleven. Helaas, verloren we al ons vee: twee koeien, vierenzestig schapen, drie ganzen, een paard en twaalf kippen.”

“Mijn naam is Arthuur van Duinen, ik ben boer en woon nu met mijn eigen gezin in het dorpje Hulshorst.

Na de storm zijn mijn ouders nooit meer teruggekeerd. De herinneringen waren te pijnlijk. Deze storm, heeft op mij een alles bepalende indruk achtergelaten. Voluwe is nooit meer herbouw. Het is verdwenen en vergeten onder een metershoge zandlaag."

Camping De Vuurkuil

In de tijd van Arthuur stond op de locatie van Camping de Vuurkuil een prachtige boerderij, behorend bij het Landgoed Hulshorst. De krachtige zandstormen die hier hebben gewoed, veroorzaakten dat op een dag een enorme brand ontstond. De zandstorm blies het vuur van de openhaard tegen het rietendak. Binnen een mum van tijd stond de boerderij in brand. Eveneens vloog vier hectare bos in brand. Het vuur was tot op vijftig kilometer nog zichtbaar. Na de brand is de boerderij opnieuw opgebouwd in originele staat door Van Voorst-van Beest, een neef van de vroegere eigenaren van Landgoed Hulshorst. Niet alleen in de tijd van Arthuur was het hier soms hectisch, ook recentere geschiedenis heeft sporen achtergelaten. Tijdens de tweede wereldoorlog heeft bij station van Hulshorst 'flak' (luchtafweergeschut) gestaan. Na de tweede wereldoorlog is het land van de boerderij een camping geworden

Camping De Vuurkuil

mede omdat toen nog het stationnetje van Hulshorst in gebruik was. De boerderij op De Vuurkuil is verbouwd tot een horecagelegenheid. De sfeer van vroeger is hier nu nog steeds goed te proeven. De omgeving van de Vuurkuil is bij uitstek geschikt voor wandelen, fietsen en genieten van de natuur. Ga daarom de Veluwse sfeer proeven op de Vuurkuil. www.vuurkuil.nl

In de zeventiende eeuw zijn de meeste bewoners op de Veluwe arme boeren die leven op de zandgronden. Vaak grote gezinnen in schamele plaggenhutten. Door ontbossing, onder andere veroorzaakt door de boeren, konden bomen geen zand en voedingsstoffen meer vasthouden met hun wortels. Met het afbranden en afplaggen van de heide viel ook die bescherming weg. Zo ontstonden door de wind grote zandverstuivingen. Enorme hoeveelheden zand werden door de wind meegevoerd en begonnen landbouwgronden en boerderijen te bedekken. De heideplaggen die nodig waren voor de potstallen, konden niet meer in de buurt worden gestoken. Ze moesten van steeds verder worden gehaald. De Veluwe dreigde van Harderwijk tot ver na Nunspeet onbewoonbaar te worden. Het was bijna veranderd in één grote zandwoestijn.

“Wij Veluwse boeren bewerken onze akkers en houden vee voor eigen gebruik. ‘s Winters houden we het vee in onze potstallen. Dat zijn stallen waar de mest niet wordt weggehaald, maar regelmatig bedekt wordt met heideplaggen. Na de winter worden de akkers bemest met het vruchtbare mengsel van mest, stro en heideplaggen uit onze potstal. Zo weten we de arme zandgronden nog enigszins vruchtbaar te maken. Als we niet genoeg mest hebben, gebruiken wij zelfs mos en bladeren uit het bos als meststof. Het land bemesten we soms ook met ondermaatse vis, afkomstig van de visafslagen van Harderwijk of Bad Hoophuizen. Het leven is voor ons boeren op de Veluwe zwaar. Ik heb het geluk dat mijn

vrouw en vier kinderen gezond zijn en slechts zelden ziek. Als het nodig is krijgen we hulp van de burens en als de burens hulp nodig hebben, zijn wij er voor hen."

Apollo Hotel Veluwe De Beyaerd

Apollo Hotel Veluwe De Beyaerd

Het hotel was in de tijd van Arthuur van Duinen een boerderijherberg, een halteplaats waar postkoetsen stopten om de paarden en passagiers te laten rusten. Toen aten en dronken hier ook al reizigers aan de bar onder de hooibergkap. Nu bent u hier tijdens uw fiets- en of wandelroute van harte welkom om plaats te nemen in de gezellige Hooibergbar bij de openhaard. Deze authentieke hooibergkap, die werd gebruikt toen het een modelboerderij was rond het jaar 1910. Tegenwoordig kunt u in de serre, onder de glazen koepel plaatsnemen voor een kopje koffie, lunch of een high tea. De serre, Hooibergbar en het terras zijn uitermate geschikt voor huwelijksfeesten, familiediners, jubilea of recepties; de mogelijkheden zijn oneindig! In Arthuur's tijd lag deze boerderij op de rand van de Veluwse zandstuifgebieden. De zandstormen van toen drongen tot diep in de boerderij. Het zand kon wel reiken tot aan de oude balken van het plafond. Nu kunt u hier 's avonds

gezellig dineren in het restaurant met de naam 'de Veluwse Huyskamer' Dit restaurant doet de voormalige deel van de oude boerderij eer aan. De oude balken aan het hoge plafond, de pittoreske ramen en gerestaureerde staldeuren geven een warme en huiselijke sfeer. De chefkok en zijn brigade gebruiken bij voorkeur producten van het seizoen en waar mogelijk uit de directe omgeving van het restaurant. Arthuur van Duinen als Zandgraaf van de Veluwe had hier graag willen verpozen, om te genieten van het overwonnen zand. www.apollohotels.nl

Van Nederland wordt gezegd dat het altijd heeft moeten vechten tegen het water. Dat is ook waar. Maar voor de meeste bewoners van de Veluwe en andere zandgebieden, zijn de vele zandstormen een groter gevaar geweest. Omdat boeren op steeds grotere schaal land begonnen te ontginnen, betekende dit dat bossen werden gerooid en de heidevelden verdwenen. Door het tekort aan meststoffen leveren de schrale ontgonnen zangronden maar weinig op. De handelswegen over de Veluwe waren berucht om hun kronkels, hoog en laag verschil, het stuifzand en de overvallen door roverbendes. Aan de andere kant boden de zandduinen, als de vroegere Nunspeterberg, een adembenemend uitzicht over het Noord-Veluwse duinenlandschap en de Zuiderzee. Zicht was op Nunspeet, Lage Bijssel en de duinen bij Hierden en Hulshorst. Bovenop de Nunspeterberg stond een klein houten kerkje. "Als ik deze 110 meter hoge 'berg' beklim naar het kerkje, kom ik langs plek-

ken die vol staan met schamele hutten en troosteloze huisjes. De weg kent vijf beekovergangen, als de Bijsselse Beek en de Pangelse Beek, waarvan de bruggetjes bestaan uit omgehakte boomstammen zonder leuning. Het water is zo schoon dat je het kunt drinken en de vissen kunt zien zwemmen. Bij bijna elk huisje hangt gedroogde vis. Het contrast is schrijnend. De schoonheid van dit stuifduinenlandschap en de armoede van de mensen die hier wonen.”

“Mijn angst voor de alles vernietigende zandstormen blijft mij bezig houden. Ik experimenteer, een paar jaar, met het aanleggen van kunstmatige zandweringen als santvreedes rond mijn boerderij. De wind tast telkens weer de door mij aangelegde zandruggen aan. Als ik de weringen laat begroeien met diverse soorten struiken en bomen blijken ze steviger en stormvast te zijn. Het nieuws verspreid zich snel. Arthur van Duinen heeft ‘Een oplossing tegen zandstormen’. De gezaghebbers van Harderwijk, Hulshorst en Nunspeet nodigen mij uit voor uitleg en advies. Ze vinden mijn oplossingen echter te tijdrovend en te kostbaar.”

“Een jaar later na het bekend worden van mijn ‘uitvinding’, vinden een paar incidenten achter elkaar plaats: Tijdens een zandstorm in november 1649 rijdt een postkoets zich vast in een zandduin bij het Hulshorsterzand. Vier belangrijke kooplieden uit Harderwijk komen tijdens deze zandstorm om het leven. Vier weken later zijn bijna alle wegen op de Veluwe onbegaanbaar door de vele nieuwe zandduinen. Dan in januari 1650, raast weer een enorme zandstorm over de Veluwe. De wind heeft vrij spel op het kale en droge duinen landschap. Vele duinen verwaaien, ook de Nunspeterberg verdwijnt bijna grotendeels in een kort tijdsbestek uit het landschap. De kerk op de berg stort hierdoor in. Gelukkig komen geen mensen om, maar de impact op de inwoners en gezagsdragers is enorm.”

Monopole • Beach Hotel • Bar • Kitchen

Aan het eind van de boulevard, op één van de mooiste plekjes van Harderwijk ligt aan het strand en water het familiehotel Monopole. Waar nu het vriendelijke familiehotel Monopole ligt, daar werden door Arthuur van Duinen de eerste experimenten met zandweringen uitgevoerd. Arthuur had hier een kwekerij met verschillende soorten gras en struiken, die het zand bij elkaar moesten gaan houden. Nu ligt hier Beach Hotel Monopole en is alweer veertig jaar in handen van de familie Posthumus. Het kent daardoor een zeer persoonlijke en warme benadering.

In de Bar Kitchen heeft u een weids uitzicht over het Wolderwijd en het stadsstrand. Een ideale plek om heerlijk te genieten van een kopkoffie tot een uitgebreid diner. De menukaart biedt een keuze naar ieders smaak en weerspiegelt de traditie van Harderwijk als vissersplaats. Op de plek waar gestreden werd tegen de wind, is het nu heerlijk toeven op het terras. Een geliefde locatie, door z'n zicht op de prachtige zonsondergangen. Een familiehotel met een prachtig terras en de binnenstad om de hoek.

Wat het doel van het verblijf ook is, gelijk aan Arthuur is ook nu iedereen gecharmeerd van de unieke locatie aan het water, met de binnenstad om de hoek, het Strandeiland voor de deur en de ligging aan een fietsknooppunt. Het is mogelijk om uw elektrische fiets op te laden. www.hotelmonopole.nl

“Twee maanden later word ik, Arthur van Duinen, door het Centraal Gezag van Gelre aangesteld als Zandgraaf van de Veluwe. Mijn hoofdtaak is inwoners van de Veluwe, te beschermen, door voldoende beschutting tegen het oprukkende zand te bieden. Door aanplant van duizenden bomen, probeer ik het zand de baas te worden. Direct begin ik met de aanplant, alleen hebben we een groot tekort aan bruikbare jonge aanplant. Tussen Harderwijk en Hierden laat ik daarom boomkwekerijen aanleggen. Met wel 600 arbeiders ben ik als Zandgraaf verreweg de grootste werkgever van de regio geworden. Door de prachtige aanblik op de vele bomenlanen wordt deze buurt nu ook wel Frankrijk genoemd. Als je goed oplet, kun je op diverse plekken nu nog restanten van de oude kwekerijen ontdekken. De aanleg van de zandruggen en de duizenden bomen, hebben gezorgd dat de inwoners op de Veluwe weer wat veiliger kunnen wonen. Boeren uit de omgeving helpen mij bij de aanleg. Bijna alle dorpen en buurtschappen weten we te beschermen tegen de oprukkende zandvlaktes. Zo ben ik ook aan mijn bijnaam gekomen: ‘Zandgraaf van de Veluwe’.

Nu, driehonderdvijftig jaar later, is de Veluwe het grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland. Bijzonder om te zien dat de bomen nu weer worden gekapt, om het zand meer ruimte te geven. De mens blijft pogingen doen de natuur helemaal naar zijn hand te zetten, zonder te beseffen dat die natuur zich nooit laat temmen.

Onze strijd tegen het zand is blijkbaar vergeten, evenals de vele slachtoffers die dat heeft gekost. Het heeft de bewoners op de Veluwe gevormd. ‘Wij staan met de kont in de wind’. Daarmee bedoelen we. “Wij laten ons niet zomaar aan de kant zetten.” Als u nu een wat ingetogen Veluwnaar tegenkomt weet u dat hij gevormd is door het zand.

Van der Valk Hotel Harderwijk op de Veluwe

Op deze rustplek tussen Ermelo en Harderwijk genoten Arthuur en zijn broers van het hier overvloedig aanwezige voedsel. Later werd deze plek voor hem een belangrijke locatie om te handelen met zijn hout en houtproducten. Nu vindt u hier Van der Valk Hotel Harderwijk op de Veluwe, gelegen in de bossen en vlakbij de A28. Nog steeds met de charme en gemoedelijkheid van de Veluwe. Harderwijk is door de handel en visserij een prachtige stad geworden met sfeervolle winkelstraten, fraaie panden, gezellige terrasjes en oude monumenten. Van deze gemoedelijke Veluwse sfeer en cultureel erfgoed kunt u genieten vanuit Hotel Harderwijk. Het hotel beschikt over 90 royale hotelkamers en suites met luxe badkamer voorzien van whirlpool en rainshower. Het à la carte restaurant biedt naast de Franse keuken ook verrassende specialiteiten uit de Italiaanse, Zuid-Amerikaanse en Oosterse keuken. In de sfeervolle hotelbar of op het terras kunt u goed vertoeven met een cappuccino of een kleurrijke cocktail. Arthuur's dromen van handelen in een comfortabele omgeving met rijkelijk uitgeruste eettafels is hier werkelijkheid geworden. www.hotelharderwijk.nl

Opdracht Wat is de naam van het 200ha stuifzandgebied dat achter het hotel is gelegen?

Van der Valk Hotel Harderwijk op de Veluwe